

סיכום פרויקט תשס"ט

שיקום הקשר בין מערכת בית-הספר לבין ההורים

שירות פסיכולוגים חינוכי שפרעם

(1) **תקציר הפרויקט :** הפרויקט כלל עבודה בשלוש רמות- הנהלה צוות מורות ומדגם הורים (בשכבות א'+ב'), במטרה לשקם את הקשר בין המערכת הבית-ספרית לבין הבית (ההורים). בשלב הראשון, נערכה הערכה של תפיסת ההנהלה לקשר בין בית-הספר להורים, תוך שימת דגש על הקשר הרעוע הקיים ולמידת הצורך בשיקומו, עם הבלטת היתרונות של עבודה משותפת עם ההורים. לאחר גיוס ההנהלה לתהליך, יצאה התוכנית לדרך וכללה סדנא, בת עשרה מפגשים עם צוות המורות להגברת המודעות בנושא והכנתן לשיתוף פעולה יעיל עם ההורים, תוך הבנת הקשיים והבלטת היתרונות בשיתוף פעולה כזה. כמו כן, התקיימה סדנא עם חלק מאוכלוסיית ההורים בבית-הספר (הורים בשכבות א'+ב'), בשלושה מפגשים לכל כיתה (שש קבוצות), להגברת המודעות שלהם בנוגע לחשיבות של שיתוף פעולה הדדי ויעיל עם מערכת בית-הספר, והכנתם לתקשורת יעילה עם צוות המורות והמערכת הבית-ספרית.

(2) **רקע ומטרות :** לאור החשיבות של שני המוסדות בחיי הילד- הבית ובית-הספר - לקידום הרווחה האישית שלו, ולאור הקשר הרעוע הקיים בין שניהם (בבית-ספר הספציפי שנכלל בפרויקט), ראיתי לנכון להשקיע יותר זמן ומאמץ בשיקום קשר זה, ובבניית קרקע יותר בריאה להידברות בין שני הצדדים. פרויקט זה היווה מההתחלה מעין פיילוט לעבודת המשך בנושא בשנה הבאה, בהתאם למידת ההתקדמות בו השנה. המטרות שנקבעו היו כלהלן:

(א) הטמעת תפיסת ההורים כשותפים ; (ב) הכרה בחשיבות של שיתוף פעולה בין שני הצדדים לקידום העשייה החינוכית, תוך הבלטת ההבדל בין "מעורבות" לבין "התערבות" של הורים בביה"ס ; (ג) אימון מערכת בית-הספר בטכניקות של עבודה עם הורים לצורך מעבר מדפוסים של תקשורת מאשימה לדפוסים של שותפות וקבלת אחריות.

(3) **תיאור מהלך הפרויקט :** לפי התוכנית, נערכו שלושה מפגשים עם ההנהלה והדירקטוריון של בית-הספר. במפגשים אלה נעשתה עבודת הכנה וגיוס של ההנהלה לתהליך. בשלב השני של הפרויקט, הוקם מיני צוות המורכב ממנהל בית-הספר, הפסיכולוג/ית, היועצת ומורה אחת מכל שכבה. לאורך שלושה מפגשים, נעשתה עבודה של

במקביל להכנת הצוות, החלו מפגשים עם צוות המורות של כיתות א' + ב'. שני המפגשים הראשונים כללו תהליך הכנה וגיוס של המורות לעבודה על הנושא. המפגש כלל סדנא עם קלפים אשר זימנה חוויות של המורות ותחושות סביב הנושא. הן דיברו על התנסויות הזכורות לרעה בקשר עם ההורים. עלו הרבה חששות. החוויה הדומיננטית בקרבן הייתה חוויה של איום מצד ההורים. הן נטו לראות בקשר כזה קשר "מתערב" שיכול לגזול מהן את האוטונומיה שלהן כמורות. עלו תחושות של עייפות, חוסר סיפוק, חוסר אדקוואטיות ותחושה עמוקה של תסכול. במפגש השני, החלו לעלות יותר התנסויות טובות, שהתוצאות שלהן היו מאוד משמעותיות עבור המורה ועבור הילד. לאחר גיוס המורות לתהליך והבנת החשיבות והתרומה שיכולה להיות מייעול התקשורת עם ההורים, התחלנו לעבוד על עקרונות לתקשורת יעילה. סימנו את הקווים האדומים של מעורבות ההורים, דנו, התלבטנו עד שהגענו לקווים כלליים של מעורבות יעילה. עשינו הפרדה בין "מעורבות" לבין "התערבות" ועלה צורך בתרגול סיטואציות מגוונות של תקשורת עם הורים. נעשו סימולציות של מפגשי הורים, פעילויות שונות בביה"ס, פגישות סביב הנושא של מבחנים.. המורות תרגלו טכניקות שונות של תקשורת תוך הבנת התהליכים הפנימיים שעוברים על כל צד בקשר. במהלך המפגשים, ניתן היה לפנות גם לצד ההורי שבתוך המורות (כולן נשואות עם ילדים), ולעורר גם את האמא שבתוך כל אחת, במטרה להבין טוב יותר את הצד השני.

השלב השלישי של הפרויקט, כלל עבודה עם ההורים. זומנו הורים בקבוצות קטנות לצורך דיון בנושא. בהתחלה פתחנו בממצאים של השאלונים שמולאו על-ידם. הממצאים העידו על מידה גבוהה של חוסר סיפוק מהקשר הקיים עם מערכת ביה"ס. נעשה מיפוי של תחומי מעורבות שונים ושל קווים אדומים של מעורבות זו. עלה הרבה חוסר בטחון בתפקיד של המורה, וטענות כלפי המדיניות של ביה"ס. ההורים דיברו על תחושה של עומס ולחץ המופעל עליהם ועל ילדיהם מצד ביה"ס, דבר המקשה עליהם בעיקר בתקופת המבחנים. יחד עם זאת, נשמעו גם קולות של "ביה"ס יודע מה לעשות" אשר העידו על ויתור מסוים על כל מעורבות מצדם. נעשה ניסיון לתת לגיטימציה לטענות ותחושות, עם הבטלת החשיבות של יצירת קשר מתמשך ורציף בינם לבין ביה"ס לכל אורך השנה, ולא רק סביב נושאים או תקופות מסוימות בשנה כגון תקופת המבחנים. התקיימו מפגשים חווייתיים שבהם דיברנו על התלמיד/ה שבתוך כל אחד מהם. והדגשנו את החשיבות של מעורבות נכונה מצדם בעשייה הבית-ספרית לצורך קידום הרווחה האישית של

(4) **הערכה ובקרה** : לכל אורך התהליך, נפגשנו כמיני צוות – מנהל, פסיכולוגית, יועצת ומורות – לצורך ליווי, דיון ובקרה של הפרויקט. לקחים לגבי נקודות החולשה של התוכנית הופקו ונרשמו על-מנת להיכלל בתכנון יותר אופטימאלי לשנה הבאה. בנוסף לתהליך ההערכה והבקרה שנעשה על-ידי מיני הצוות. נעזרנו בממצאים של השאלונים שהועברו בתחילת השנה ובסופה. ונאסף פידבק בעל-פה מהמורות, ההנהלה, וההורים.

- (5) **סיכום והמלצות**: לסיכום, השגנו רק חלק מהמטרות שנקבעו מראש, כמפורט להלן :
- א. הייתה הפחתה משמעותית בתחושת האיום והחרדה בקרב המורות דרך הגברת הביטחון העצמי שלהן והגברת יכולת ההכלה והאמפתיה שלהן לצרכיו ולחששותיו של הצד השני.
- ב. שיפור המודעות ביחס לחשיבות של הקשר בין הורים לבי"ס, הן בקרב המורות, והן בקרב ההורים.
- ג. שיפור מיומנויות התקשורת של מורות ברמות שונות, דבר שנראה בעיקר בסימולציות ובמשחקי התפקידים שהיו בסוף התהליך.

ערכו המוסף של הפרויקט הנ"ל מתמקד בעיקר בהרחבת רפרטואר עבודת השירות הפסיכולוגי. עבודה שצריכה להתבסס על תכנון ובקרה של התהליכים ומידה רבה של גמישות בביצוע. כמו כן, ניכרת חשיבות רבה לעבודה אפקטיבית בתוך צוות, תוך ניצול המשאבים הזמינים והתרומות הייחודיות של כל פרט בקבוצה.